

Tore
RENBERG

ZÍTRA

„Tore Renberg patří k nejlepším mladým spisovatelům v Norsku.“

Jo Nesbø

Tore
RENBERG

TAK
ZÍTRÁ

Z norštiny přeložil Ondřej Vimr

Překlad knihy byl vydán s finanční podporou
Nadace norské literatury v zahraničí NORLA.

This translation has been published
with the financial support of NORLA.

© Argo, 2015

VI SES I MORGEN

Copyright © 2013, Forlaget Oktober A/S

Translation © Ondřej Vimr, 2015

ISBN 978-80-257-1628-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-1667-0 (e-kniha)

ÚTERÝ, 25. ZÁŘÍ

*Calling every boy and girl
Calling all around the world
Get ready for love!*

Nick Cave

Oči jako by měl plné písku.

Jako by rohovku pokrývala tenká vrstva zrníček písku. Už to tak má několik týdnů. Nic nepomáhá, oční kapky, mastičky, ne a ne to zmizet. Zrníčka drásají rohovku. Jestli to takhle půjde dál, protrhnou kamínky povrch oka a on se jednoho dne probudí neschopný vidět svět.

Třeba je to jedno.

Dělá se mu z toho špatně.

To snad nikdy nepřestane, nebo co?

Pál přejede hadrem přes vodovodní baterii, přeloží ho a pak ho na ni pověsí. Opře ruce o desku kuchyňské linky a vdechne vzduch do plic, jako by to mohlo něčemu pomoci. Zaposlouchá se do hučení bojleru o patro výš a vydechne, zadívá se na psa. Černá a bílá kolie odpočívá na dece u krbu.

„Co, Zito? Je to jedno, co?“

Hučení bojleru ustane a v domě se rozhostí ticho. Stejně jako venku, kde se nepohnou ani listy na stromech zalité žlutým světlem pouličních lamp. Ani kus provázku zavěšený na větvi, kam holky vždycky přivázaly krabici od mléka, do které vyřízly otvory a prostrčily jimi klacík, aby si tam sýkorky mohly sednout a zobat.

Tati? Můžeme si vzít pár rozinek? Chutnají ptáčkům rozinky?

Krabice od mléka je pryč, žena je pryč, holky tu prozatím zůstaly a zatím je tu i kus provázku.

Pál zavře pravé oko a na víčko si přitiskne rozechvělý ukazováček. Zapne rádio. P4. Coldplay. Tahle písnička byla před pár lety hit. Jak se jmenuje? To je otrava, když název není součástí textu. *Now in the morning I sleep alone*. Vypne rádio. Všechno jako by bylo o něm a už mu to leze na nervy. Nedokáže se dívat na televizi, nemůže číst noviny, sedí s románem v ruce, už po šestnácté čte tutéž stránku a stejně nechápe, co se tam píše.

Snese jediné ticho. I pořádně sžíravé.

Podzim se letos dostavil brzo. První zářijové týdny kropil déšť a bičoval vítr, ale teď najednou přišlo několik slunečných dní. Jako by léto chtělo dát poslední sbohem. Nízko na otevřeném nebi visí doběla rozpálené slunce. Od časného odpoledne vrhá do ulic dlouhé stíny. Je tak ostré, až to vypadá, že spálí celé nebe a potom i sebe sama.

Tak co, Zito? Myslíš, že to táta zvládne?

Jednu přední tlapu má složenou pod hrudníkem, druhá volně leží podél skoro vlčího čumáku. Když Zita spí takhle roztažená na dece, vypadá dost legračně. Elegantní uši splývají po stranách hlavy.

Je to spolehlivý pes, a krásný, a nemá ani tušení, co se děje s jeho páničkem. Zita zkrátka je. Spí. Hraje si. Běhá. Žere. Den za dnem stále stejně odevzdaně stojí po boku Pála, vrtí ocasem, krotí zadkem, olizuje ho.

Vyhledne z okna na zahradu. Teď se stmívá rychle. Už v půl osmé se rozsvítí pouliční lampy, tou dobou přichází soumrak a za nějakou půlhodinu je úplná tma.

Léto se začalo loučit před měsícem. Lidi ještě nosili trička a krátká. Jenže pak léto pro tentokrát skočilo. Bříza zežloutla, rododendron zčervenal, listí na stromech najednou začalo opadávat. Ženy vytáhly z šatníků dlouhé kabáty, svět se přebarvil do šeda, do okrova a do hněda, najednou byly všude vidět čepice. Lidi si vzali šály a šátky, odložili letní obuv, děti oblékly flísové mikiny a pláštěnky.

Ale jo, ptáčkům můžete dát rozinky, rádi si je sezobou.

Vrátí se máma, tati?

Ne, myslím, že se nevrátí.

Už je to dávno.

Teplota klesala, večery se ochladily. Jednoho rána viděl souseda oškřabovat čelní sklo auta. Ještě že on má garáž.

Takhle nepřírozeně světlé dny jsou ale jen na dluh. Je to poslední záchvň léta, nebude mít dlouhého trvání. Tělo se zkrátka musí přenastavit na novou roční dobu, na dlouhou temnotu, která už je za dveřmi, na měsíce zimy a tmy. Končetiny tuhnou, tělo těžkne, spánek si žádá více prostoru.

Pál si promne ruce, které má teď po létě suché, a podívá se na Zitu. Dýchá pomalu a dlouze. Kdo ví, jestli Zita za tím svým pěkným čelem o něčem sní, a kdo ví, o čem.

Dělá se mu z toho neuvěřitelně špatně.

Mlaskne a jde blíž ke spícímu psovi. Zita sebou trhne, postaví se na všechny čtyři, zívne a protáhne se. Ocas se střelhubitě rozvrtí, jazyk se vyvalí z tlamy, ve které se hned začnou sbíhat sliny.

„No jen pojď, Zito, pojď.“

Jde směrem do chodby, Zita běží s ním a plete se mu pod nohama. Pál si zřetelně odkašle. Obzvláště nahlas řekne: „Ale no jo,“ z nejhořejší zásuvky vezme vodítko a vidí, jak se jí zablýskne v očích.

Tohle nedopadne dobře. Anebo jo?

Holky.

Ocásek sebou šije jako čamrda, Zita se před ním vesele kroutí. Pál si protře oči, pak se nakloní dopředu a cítí, jak se mu do hlavy hrne krev, jako by hlava byla skleněná baňka a všechno se řídilo zemskou přitažlivostí. Podrbe Zitu pod bradou, podívá se jí do očí a přijme bezbřehou důvěru, kterou je vždycky připravena ho zahrnout.

Pál slyší bouchnout dveře o patro výš. Oblékne si podzimní bundu, strčí nohy do bot. Sáhne do náprsní kapsy, aby se přesvědčil, že je tam obálka, a je tam.

Kolie jsou bystrí psi. Inteligentní. Když ho opouštěla žena a on jí řekl, že si pořídí psa, navrhovala mu setra, aby mohl vyrazit na lov jako ostatní chlapi. Myslíš, jo, ujišťoval se Pál. Setři, rozvedla to Christine obdivně, ti, když na to dojde, klidně běží, dokud nepadnou vyčerpáním. Kolie, na to Pál, jsou krásní psi a hlídači, a zrovna takového psa chci já.

Jenom běžet. Rozletět se na tisíc kusů, zmizet.

To by chtěl ze všeho nejvíc. Tak to poslední dobou hodně často cítil. Běžet, rozletět se, zmizet. A k tomu ještě vnímal otupělost a úzkost a stud; nikdo neví, co vlastně dělám.

„Můžu jít s tebou, tati?“

Kroky na koberci o patro výš.

Nejhorší jsou na tom ty děti. Připadalo mu, že Tiril a Malene jsou to jediné, co stojí v cestě mezi ním a tím, co se chystá udělat. A úplně nejhorší je Malene. Tátova holčička.

Teď schází ze schodů, její kroky zná jako svoje prohnilé srdce.

„Tak co? Můžu jít taky?“

„To ne.“ Nedokáže se jí podívat do očí. „Dělej si radši úkoly.“

„Už je mám hotové.“

Pál se bezradně pousměje. „To jsem si tě asi spletl s někým, kdo nikdy nedělá úkoly. Kde je Tiril?“

„V práci přece.“

„No jo, jasně.“

Malene svráští obočí. Tak zvláště zkrabatí pusu, jak to dělala už jako miminko a jak přitom vypadá jako E. T. A jemu se najednou nahnou slzy do očí.

Dcera se skloní k Zitě, rukama jí lehce přejede od čenichu přes hlavu, až Zita přimhouří oči. Přiblíží k Zitě obličej a fena ji olízne nos. „Nó, hodná Zita, hodná Zita, půjdeš s tátou na procházku?“

Pál si ji prohlíží. Mohutné lícní kosti, které jakoby posunují obličej nahoru. Silné, vytrénované tělo, pružné a rovné. S Malene si nikdo zahrávat nebude. Taková směla, to poranění. Snad se to brzo spraví. Usměje se a na okamžik zapomene, kdo je a co udělal.

„To s vámi jako nemůžu jít, nebo co?“

Dcera s tebou chce jít na procházku, prosí tě o to. Přál by si, aby to tak zůstalo navěky.

„Ne,“ odmítne ji, „je pozdě. A máš úkoly.“

„Tati, teď jsem ti říkala, už je mám hotové.“

„Výborně,“ řekne. „Ale víš co, bude lepší, když tu budeš, až se vrátí Tiril.“

„Jéé.“ Nasadí uražený výraz a přitáhne k sobě Zitu: „A co ty, chceš ty, aby s tebou šla Malene?“

Růžový, mokrý psí jazyk jí olízne obličej, ocas sebou mrská.

Na chodbě visí vedle zrcadla stará fotka manželky. Chtěly si ji tam pověsit holky, když se odstěhovala. Obrázek mámy, kvůli dětem. Zvláštní. Jeden rok bys ženské nejradši vydlobal oči a druhý rok se ti po ní málem stýská.

„A vlastně, někdo tu byl.“

Odtrhne se od fotografie.

„Zvonili dole,“ pokračuje Malene. „Ptali se po tobě.“

„Řekli, co jsou zač?“ Snaží se působit co možná nezaujatě.

„Ne, ale ještě se tu prý staví.“

„Odpadky,“ slyší říkat Malene, zároveň cítí, jak mu v hlavně houstne mlha, a nejradši by všechno, co drží v rukou, pustil na zem a zhroutil se na podlahu. „Zítra vyvázejí popelnice.“

„Jó, jasně, odpadky,“ řekne. „Co bych si bez tebe počal?“

Malene se postaví, pustí psa. Pokrčí rameny. „No, to by pro tebe byla hotová smrt, tati.“

„Hehe. Kde máš vlastně sestru?“

„V práci. Teď jsem ti to říkala.“

Obrátí oči v sloup a sám nad sebou se pousměje.

„Jsi poslední dobou hrozně roztržitý.“ Zita skáče na Malene, ta ji každou rukou chytne za jednu přední tlapu a tancuje s ní. Vrhne na Pála veselý pohled: „Že by zub času? Co? Otec mi zestárl...“

„Ale ne.“ Rukou si přejeđe přes oči a neohrabaně jí opětuje úsměv. „Jen toho teď mám hodně, na co musím myslet. V práci a tak. To se srovná. Táta nakonec vždycky všechno zvládne, vždyť to znáš.“

Malene přimhouří oči, lícní kosti se jí ještě víc zakulatí: „Bolí tě to ještě?“

„Jo.“ Zamrká. „Jako bych tam měl písek.“

„Čím to je?“

„Nevím. No. Určitě to přejeđe.“

„A byl jsi s tím u očaře?“

Už zase nasadila ten dospělý výraz. Když se takhle tváří, vypadá jako Christine.

„Ne, ale půjdu, určitě půjdu k očaři.“ Přiměje se k slabému úsměvu.

„Hlavně na to nezapomeň. Jo?“

Vtom Pál ucítí, jak mu drkotají zuby, jak na sebe narážejí okraje očních víček, jak mu z hlavy mizí kyslík. Skloní se. Odstrčí psa, přitáhne k sobě Malene. Ztěžka polkne.

Pevně drží dceru, nic neříká.

Tohle nemůže vyjít, šeptá si v duchu.

„Tati?“

Prý máš obě děti stejně rád, a je to pravda, i když s Malene je to jiné. V Tiril se nikdy pořádně nevyznal, nikdy pořádně neviděl její oči, jako by byla jinde, vždycky hned někam letí, je k nezastavení. Kdy má to zpívání, ve čtvrtek?

„Tati? Co je?“

Pevně Malene drží. Polkne, popotáhne, zamrká. Pak ji pustí.

„Kdy má Tiril to vystoupení? Ve čtvrtek?“

„To přece víš.“

„No jasně,“ řekne a zakroučí hlavou, „není to lehké, mít za tátů takového citlivku, co? Víš ty, co mně napadlo? Iron Maiden ve sportovní hale v Drammenu jsou fajn, to je jasné, ale Iron Maiden v Londýně, Malene, to je špice. *Six, six-six, the number of the beast, sacrifice is going on tonight.* Hehe. Tátův starý dobrý metal, co? Tvůj trapný otec je už zase sentimentální. Jak je na tom ten tvůj kotník? Ani se nenaděješ, a budeš zase trénovat na žíněnce. Tak, a teď si udělej úkoly, já zatím vyvenčím Zitu.“

Zvláště se na něho podívá. „Úkoly už mám...“

Pál jí pohladí po vlasech. Chladí ho to na ruce. Má hezkou dceru. Je pyšný na to, jaká je úžasná.

Kdyby to teď řekl. Kdyby jí to teď všechno pověděl.

„Víš co?“ Pohladí Malene po tváři. „Měly byste pověsit novou krabici pro ptáčky. Už je přece podzim.“

2 CHCEŠ MĚ? (SANDRA)

Jsem bouře? Jsem nabitá elektřinou?

Za pár měsíců jí bude šestnáct, čelo má celé orosené potem, rty se jí chvějí, ví, že sebou musí hodit. Pohupuje se v kolenou, rovná jako pravitko, blond ofina a blyštivý lesk na rtech. Srdce divoce buší, stále silněji, připadá si slabá, připadá si silná.

Metr šedesát jedna nad zemí, dvě jiskry očí, tři pihy na nose.

Je ta, po které on prahne? Je neodolatelná? A ta bílá podprsenka, kterou si koupila bez mámina vědomí a kterou by máma určitě považovala za vulgární, bude se mu líbit?

Sandra nemusí spát, nemusí odpočívat, proč by měla prospat cenné vteřiny? Už nikdy nechce spát, chce být vzhůru až do konce, protože nemá dost času na to, aby promarnila byť jediný okamžik svého života.

Teror, přírodní katastrofy, finanční krize. Třeba to všechno existuje, třeba je to i důležité, pro mámu, tátu, pro učitele, pro dospělé, ale ne pro ni. Svět zmizel. Pro ni existuje jen teplo a strach, spěch a obavy. V celém těle cítí jenom jakési mrholení, jako by jí uvnitř těla padal neznámý, nebezpečný a krásný déšť. Protože Sandra jde na rande s tím, kterého miluje.

Čeká tam na ni, nebo ne?

Sevře stříbrný křížek, který má pověšený na krku, rukávem si otře zbrocené čelo. Takový trapas, to má po tátovi. Ten má v podpaží vždycky zpocené kruhy, když přijde z práce domů, sundá si sako a řekne: „Uf, to jsem rád, že jsem doma.“

Neměla by si sehnat šátek, který by si uvázala přes hlavu a čelo? Třeba by se mu to líbilo? Hlavně jestli už neodešel?

Sandra přejíždí těžkým průmyslovým vysavačem co nejrychleji po podlaze obchodu. Nesleduje čas na mobilu každou minutu, dívá se na něj každých pět vteřin a už je hodně pozdě, 20.50.

Bude na ni čekat u trafostanice v Gosenském lese. Hned u Madlavollské školy. Hned u Gosenské školky. Chodila do obou. Bude na ni čekat. Určitě jí nelhal, protože láska nelže, nebo snad jo?

Ježíšikriste, tohle tak vidět máma!

Své teplé dlaně jí přiložil na obličej, zorničky měl jako plamínky. Zatajila dech, cítila, jak jí palci hladí po rtech, a vtom ji políbil a řekl, co chtěla tolik slyšet: *Budu tam v devět. Tak zítra.*

Láska nelže.

Venku je teď hezky. Po několika deštivých týdnech se zářijové nebe projasnilo, jenže teplota klesla a všichni cítí, co se děje: Přituhuje. Všechno živé uvadne.

Sandře na tom nezáleží. Ať si prší, ať jsou bouřky. Ať si vypukne válka, jen když bude moct být *s ním, s ním*. Dívka už málem nechápe, co vlastně dělala předtím, než potkala Daniela. Celé dny a večery tráví s kamarádkami, postávat na školním dvoře, posedávat před obchodem, chodit v řadě jedna vedle druhé, zavěšené do sebe, pořád se hihňat, zpívat ve sboru. Připadá jí to tak nicotné, hloupé a dětinské. Ať si klidně kňourají, že se jim v poslední době vyhýbá. Ať si Mira klidně říká: *Sandra nás zradila, Sandře normálně hrabe*. A Mathilde, která chuděra vypadá, jako by neměla střechu nad hlavou, jak říká máma, ať si říká: *Sandra se změnila*. Můžou si myslet, co chtějí, jí to je buřt, vítr, naprosto šumák. Důležité je teď jenom jedno, běžet za tím, koho miluješ, a nechat svoje srdce splynout s jeho.

Šátek.

Jo.

To by mohlo být ono.

Už to má skoro hotové. Vysaje podlahu vzadu v obchodě a svůj díl práce má za sebou. Tiril se flinká a jde jí to pomalu, to je ale její věc. Jen co bude mít doluxováno, vypadne odsud. Sundá si tepláky a mikinu a natáhne si těsné džíny MET až vysoko nad zadek, protože říkal, že se mu to líbí: *V těchhle kalhotách jsi fakt děsně sexy*. Ještě si dá víc lesku na rty, protože to se mu prý taky líbí: *Jsi fakt úžasná, když se ti takhle blyštěj rty*.

Tisíckrát nervózně přešlapovala před zrcadlem a snažila se nasadit výraz, který zjevně nasadit umí, protože taky říkal: *Ty jsi fakt děsně sladká, když tohle děláš*. Je to něco s pusou, něco s nosními dírkami, které se malinko rozšíří. Mnohokrát se ho ptala: *Co tím myslíš?* Bouchala ho do ruky, smála se mu, jenže pokaždé odpověděl jen: *Neumím to popsat, ale seš fakt děsně sladká, když tohle děláš*.

Opravdu? Myslíš to vážně?

No opravdu, Sandro, seš fakticky úplně děsně sladká, seš úplně jako kytička, tyjo.

Sandra vytáhne mobil, žádá zpráva. 20.52. Hlavně jestli nezapomněl na čas, jestli ho neomrzela, hloupoučká patnáctka.

V deset, řekla mámě a tátovi. Práci má do deseti, musí celý obchod uklidit sama. Už na to nejsou dvě jako dřív, takže jí to zabere víc času. Jenže to byla lež, protože Tiril tu je, lež jí lupe v hlavě, připadá jí, jako by jí od bránice až do krku šlehaly plameny: Jednu hodinu. Jednu hodinu si vyhlala. S ním.

Sandra má zpocené čelo. Jasně, mami, hned po práci půjdu domů, ne, mami, nikde se nebudu zdržovat, ne, tati, nebudu se po večerech nikde potloukat. *Když my jsme byli mladí, tak jsme se nikdy večer nikde nepotloukali, to jsme měli úplně jiný režim.* Aha, no a co? To jí bylo úplně ukradené, jak to bylo v trapných sedmdesátých a ubohých osmdesátých letech, stejně jako jí byla ukradená všechna ta hudba, kterou jí táta pořád servíruje, *opravdová muzika*, jak říká. The Police a Sting a všechno tohle. Muzikanti, kteří umějí hrát a nikdy by si nemysleli, že se skutečná hudba dá dělat na ProTools. Nebo jak máma vždycky vytáhne *Girls just wanna have fun*, panebože, a všechny ty kecy o studené válce a železné oponě – no a co, no a co?

Ona žije *ted'*, copak to nechápou?

Žije *ted'* a lže, jako když tiskne. Je to risk. Máma s tátou na to snadno můžou přijít. Mohli by potkat Tirilina tátu. Znají ho. Mohli by potkat Tiril. Není to neprůstřelná lež: „Ahoj, Tiril, už jsme se dlouho neviděli, jak se máš a to je škoda, že už neděláš v PRIXU.“

Trapná Tiril, které je teprve čtrnáct a myslí si, bůhví co není. Jde se sprejem k chladicímu pultu. Zatrolená holka. Vždycky byla taková mrzutá a vzdorovitá. To její sestra je z jinačího těsta, sice trochu tichá, až moc vážná. Ale zato jí jde výborně gymnastika, Malene je fantasticky nadaná, jenže si nedávno vyvrkla kotník nebo co. Tyhle dvě holky jsou každá úplně jiná. Jsou trochu zvláštní. Každá svým způsobem. Všichni to vědí, že jsou trochu zvláštní. Máma má asi pravdu, když s pozvednutým obočím říká: *Vždyť taky nevyrostly s tátou a mámou pod jednou střechou.*

To je vedro.

Sandra povystrčí spodní ret, foukne si zespoda na ofinu.

Děsné vedro.

Lež je riziko, které je ochotna podstoupit. Jestli na to přijdou, ať si říkají, co chtějí, i když jí určitě zarazí kapesné a bude mít večerního zaracha, jenže co oni vědí o lásce? Dřepí před televizí a pouštějí si na Blu-ray seriály, večer co večer *Mad Men* a *Zločin*, a to má být láska? Co vědí o tom, když se klukovy rty dotknou těch jejích, když na svém těle ucítí klukovy ruce, co vědí o tom, jak hluboké má kluk oči, když se na ni dívá v temnotě lesa?

Sandra lže, ale to nevadí, protože je dítě nebes. Odhodlání ke lži je důkazem toho, že co dělá, je pravda. A pak je to taky *správné*, protože jde za voláním srdce. Vždyť co jiného by tu na světě bylo *správné*, když ne láska?

Zvedne ruku ke krku, kde visí stříbrný šperk, který dostala od tetičky Astrid a strýčka Franka ke konfirmaci, diamanty vykládaný křížek. Pevně ho stiskne, jednou.

Je nervózní z toho, co přijde.

Nejsi jen tak někdo, Sandro. Nezapomínej na to.

Přece se nebudeš zahazovat jen tak s někým, že ne?

Neboj, mami.

Potí se nejen na čele, ale i na krku, mezi lopatkami, na rukou. Mámu odsune stranou a myslí na to, co stojí v Prvním listu Korintským, že láska všechno vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. A myslí na to, co se píše v Bibli o tom, že dokud člověk byl dítě, mluvil jako dítě, smýšlel jako dítě, usuzoval jako dítě, ale když dospěl, překonal to, co je dětinské. Přesně takhle to vnímá. Všechno dětinské jí připadá tak hloupé, tak vzdálené, až nedokáže pochopit, že to byla ona.

Sandra luxuje, jak rychle jen umí. Tiril na ni pošilhává, černé šminky, sluchátka na hlavě: Evanescence, Susanne Sundfør, My Chemical Romance. Mravenčení. Jeho ruce, jeho oči, jeho hlas: *Chceš mě? Bejby?*

Pospíchá, už je u automatu na láhve a u vchodu do skladu, už má skoro hotovo, ale vtom shodí akční nabídku medu vyskládanou do pyramidy u regálu s kořením. Pyramida se zhroutí, nádobky popadají na zem a rozkutálejí se na všechny strany. Sandře vyskočí pulz až do krku, v duchu nadává, padne na kolena a rovná sklenice.

„Hele, Tiril! Mohla bys mi pomoci?“

Přichází o čas. O cenné vteřiny s ním.

Chceš mě, Sandro?

„Tiril, tak pomůžješ mi?“

Nejsem jen tak někdo. Nebudu se zahazovat jen tak s někým.
Chci tě. Vezmi si mě. Otevři mě. Teď. Dneska večer.